

лошувати підстави для рішень, що обмежують вільне пересування громадян ЄС, якщо тільки ця інформація не становить державної таємниці (недотримання цієї вимоги може бути підставою для скасування рішення в судовому порядку)¹; надання державами-членами громадянам інших держав-членів таких самих можливостей з оскарження адміністративних дій та рішень, як і власним громадянам². Якщо все ж прийнято рішення про депортацію, строк видворення з держави-члена, крім особливо термінових випадків, не може бути меншим 1 місяця з моменту інформування особи про таке рішення³.

§ 8.3. Свобода ділового заснування в Європейському Союзі

Свобода ділового заснування згідно зі ст. 49(2) Договору про діяльність ЄС розуміється як «право самостійної діяльності, а також створення суб'єктів підприємницької діяльності й управління ними, зокрема, створення компаній і фірм в тому значенні, яке визначено ст. 54(2) Договору про діяльність ЄС, на умовах, встановлених законодавством держави-члена ЄС, де таке право існує для її власних громадян...».

Таким чином, свобода ділового заснування на Внутрішньому ринку ЄС складається з 2 елементів:

1) право самостійної економічної діяльності громадян ЄС у будь-якій державі-члені ЄС інше, ніж у державі-члені, звідки цей громадянин походить;

2) право на створення й управління суб'єктами підприємницької діяльності в державах-членах відповідно до умов, установлених законодавством держави-члена ЄС для власних фізичних та юридичних осіб.

Під «суб'єктами підприємницької діяльності» (англ. *undertakings*) СПЕС розуміє будь-які суб'єкти, що діють з метою одержання при-

¹ Див. англійську справу *R. v. Secretary of State for the Home Department, ex parte Dannenberg* (1984, Court of Appeal) 2 CMLR 456.

² Див.: Стаття 31 Директиви 2004/38; також рішення за поєднаними справами C-65 & 111/95, *R. v. Secretary of State for the Home Department, ex parte Singh Shingara and Abbas Radion* (1997) ECR I-3343.

³ Див.: Стаття 30 Директиви 2004/38.

бутку. Це включає корпорації, товариства, фізичних осіб, торгівельні асоціації, підприємства з державною формою власності і кооперативи¹.

Установи державної форми власності можуть бути визнані підприємствами, якщо вони здійснюють економічну діяльність з метою одержання прибутку у значенні ст. 101 Договору про діяльність ЄС. У деяких випадках різні юридичні особи можуть класифікуватися як єдине підприємство, якщо між ними існує тісний економічний зв'язок.

Із змісту ст. 49 Договору про діяльність ЄС випливає, що свобода ділового заснування поширюється не тільки на громадян ЄС, а й на компанії та фірми, засновані відповідно до законодавства держави-члена ЄС. До компаній і фірм у значенні ст. 54 Договору про діяльність ЄС належать юридичні особи (зокрема кооперативні товариства), що діють відповідно до цивільного та комерційного права держави походження, за винятком неприбуткових юридичних осіб. Для користування свободою ділового заснування компанія чи фірма має бути зареєстрована згідно з законодавством держави-члена ЄС, і місцем провадження її економічної діяльності (зокрема, наявність зареєстрованого офісу, центрального управління та місця переважного здійснення бізнесу) має бути територія держави-члена ЄС.

Частина 1 ст. 49 Договору про діяльність ЄС забороняє будь-які національні обмеження для здійснення економічної діяльності в ЄС фізичними чи юридичними особами інших держав-членів ЄС. Частина 2 ст. 49 Договору про діяльність ЄС передбачає, що суб'єкти підприємницької діяльності держав-членів ЄС користуються тими самими правами, що і суб'єкти підприємницької діяльності в державі-члені їх походження.

Проте ст. 49 Договору про діяльність ЄС передбачає 2 види обмеження свободи ділового заснування.

Перший – свобода ділового заснування може бути реалізована суб'єктами підприємницької діяльності ЄС тільки в державі-члені, іншій, ніж держава-член їх походження. Отже, підприємець-громадянин ЄС не може заперечувати правомірність обмежень його права на свободу ділового заснування в країні свого громадянства.

Другий – свобода ділового заснування здійснюється «на тих же засадах, що і для власних громадян». Це означає, що якщо суб'єкт підприємницької діяльності ЄС здійснює свою економічну діяльність в тому ж порядку, що і суб'єкти підприємницької діяльності держави-

¹ Див.: Справа T-7/89, *SA Hercules Chemicals NV v. Commission* (1991) ECR II-1711.

члена ЄС, де він має місце ділового заснування, але при цьому зазнає певних обмежень порівняно з режимом господарювання в своїй власній державі, то це не може розглядатися як дискримінація всупереч свободі ділового заснування у значенні ст. 49 Договору про діяльність ЄС.

Взагалі розділ про свободу ділового заснування Договору про діяльність ЄС накладає на уряди держав-членів ЄС пряме зобов'язання усунути всі види обмежень, що ускладнюють процедуру ділового заснування в ЄС, зокрема: умови заснування компаній, філій, дочірніх підприємств та умови в'їзду так званого «ключового»¹ персоналу та працівників компаній.

Положення розділу про свободу ділового заснування Договору про діяльність ЄС забороняють як пряму дискримінацію суб'єктів підприємницької діяльності ЄС за ознакою національності або громадянства, так і непряму (наприклад додаткова реєстрація), але за винятком необхідності дотримання моральних та етичних принципів, дисциплінарного контролю в державі-члені. У доповнення до розділу про свободу ділового заснування Договору про діяльність ЄС потрібно враховувати Директиву 2004/38, згідно з якою держави-члени повинні усунути будь-які дискримінаційні обмеження з ділового заснування громадян ЄС та їх свобод щодо доступу на територію держав-членів ЄС з метою надання та отримання послуг. Крім того, ця Директива дозволяє підприємцям та членам їх родин залишатися на території держави-члена ЄС.

Окрім заборони прямої та непрямой дискримінації, свобода ділового заснування надає додаткові специфічні права суб'єктам підприємницької діяльності ЄС, наприклад: право залишатись на території держави-члена ЄС під час та після закінчення здійснення комерційної діяльності через ділове заснування чи надання послуг в цій державі-члені, право отримувати у власність та користуватися землею та будівлями на території держави-члена ЄС, де суб'єкт підприємницької діяльності ЄС перебуває.

Відповідно до рішень СПЄС заборона на пряму та непряму дискримінацію щодо умов здійснення права на ділове заснування та надання послуг у державах-членах ЄС впливає із загальної заборони дискримінації за ознаками національності, що закріплено в ст. 18 Договору про діяльність ЄС². Проте держави-члени ЄС мають право

¹ Докладніше про ключовий персонал див. тему 19.

² Див.: Справа 197/84, *Steinhauser v. City of Biarritz* (1985) ECR 1819.

застосовувати недискримінаційні заходи з обмеження свободи ділового заснування суб'єктів підприємницької діяльності ЄС, якщо такі заходи відповідають наступним умовам:

- 1) застосовуються недискримінаційним чином;
- 2) виправдані серйозними вимогами захисту суспільних інтересів;
- 3) припустимі для досягнення мети;
- 4) вживаються лише в межах та в обсязі, необхідних для досягнення мети¹.

Договір про діяльність ЄС передбачає кілька винятків зі свободи ділового заснування, якщо діяльність пов'язана з виконанням офіційних владних повноважень². У справі *Reyners*³ СПЄС підкреслив, що обсяг винятку з права свободи ділового заснування не може перевищувати обсягу, необхідного для досягнення мети, з якою цей виняток було прийнято, «беручи до уваги фундаментальний характер свободи ділового заснування та принцип рівності громадян, що передбачено Договором про Співтовариство» (зараз – Договором про діяльність ЄС). Винятки на підставах виконання владних повноважень, державної безпеки та громадського здоров'я, передбачені в ст. 52(1) Договору про діяльність ЄС, однаково стосуються всіх свобод Внутрішнього ринку: свободи пересування працівників, свободи ділового заснування та свободи надання послуг.

Згідно з рішенням СПЄС ст. 49 Договору про діяльність ЄС має пряму дію. СПЄС підтвердив, що навіть за браком прийнятих директив, як це вимагається ст. 53 Договору про діяльність ЄС, і в тому разі, коли обмеження свободи ділового заснування не ґрунтуються на критерії національності або громадянства, суб'єкти підприємницької діяльності ЄС можуть прямо посилатися на ст. 49 Договору про діяльність ЄС, щоб користуватися свободою ділового заснування і здійснювати свою економічну діяльність у будь-який з держав-членів ЄС.

§ 8.3.1. Свобода ділового заснування компаній

Свобода ділового заснування компаній в ЄС має деякі особливості правового регулювання в законодавстві ЄС. Законодавство ЄС про

¹ Див.: Справа 120/78, *Rewe-Zentrale AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* (1979) ECR 649, (1979) 3 CMLR 494.

² Див.: Стаття 51 Договору про діяльність ЄС.

³ Див.: Справа 2/74, *Reyners v. Belgium* (1974) ECR 631, (1974) 2 CMLR 305.

компанії не є єдиним в усіх державах-членах ЄС, а тільки гармонізовано в окремих сферах, що лише полегшує реалізацію свободи ділового заснування компаній на території ЄС.

До «компаній і фірм» у значенні ст. 54 Договору про діяльність ЄС також відносять товариства без права здійснення економічної діяльності, якщо буде визнано, що їх діяльність має економічний/комерційний характер, тобто здійснюється з метою одержання прибутку.

Як вже зазначалося вище, якщо компанію засновано відповідно до законодавства держави-члена ЄС, вона має зареєстроване місце знаходження і здійснює економічну діяльність на території ЄС, тоді вона має право користуватися свободою ділового заснування згідно зі ст. ст. 49, 54 Договору про діяльність ЄС.

СПЕС у справі *Segers*¹ визначив, що свобода ділового заснування поширюється навіть на компанії, які не здійснюють економічної діяльності в державі-члені, де вони мають місце ділового заснування, але водночас функціонують у формі агентства, філії або дочірнього підприємства з іншої держави-члена ЄС. Однак подібне право «вторинного ділового заснування» дозволяється, тільки коли компанія зареєстрована і має основне місце здійснення економічної діяльності в одній з держав-членів ЄС.

СПЕС постійно намагався усунути будь-які дискримінаційні обмеження на здійснення економічної діяльності компаніями, що зареєстровані в іншій державі-члені ЄС. Так, у справі *Commission v. France*² СПЕС заборонив дискримінаційне оподаткування відділень або агентцій європейських компаній. У цій справі СПЕС охарактеризував суть свободи ділового заснування компаній в ЄС таким чином: «ст. 43 Договору про Співтовариство (зараз ст. 49 Договору про діяльність ЄС) надає суб'єктам підприємницької діяльності ЄС право обирати найзручнішу правову норму, відповідно до якої вони бажають здійснювати свою економічну діяльність в будь-якій державі-члені ЄС, і держава-член не має права обмежувати подібну свободу вибору».

Прикладом застосування заборонених недискримінаційних національних заходів, що обмежують право вторинного ділового заснування, є справа *Commission v. Italy*³. У цій справі СПЕС підтримав позов

¹ Див.: Справа 79/85, *Segers* (1986) ECR 2375; (1987) 2 CMLR 247.

² Див.: Справа 318/86, *Commission v. France* (1988) ECR 3559, (1989) 3 CMLR 569.

³ Див.: Справа 3/88, *Commission v. Italy* (1989) ECR 4035.

Європейської Комісії про те, що положення законодавства Італії, яке дозволяє одержувати контракти на створення програмного забезпечення для органів державної влади лише компаніям, у яких більшість акцій контролюється державою, суперечить ст.ст. 49, 56 Договору про діяльність ЄС. СПЕС підкреслив, що, незважаючи на те, що це положення застосовується без обмежень для компаній як італійських, так й іноземних, таке недискримінаційне положення більшою мірою сприяє розвитку італійських компаній.

СПЕС у справі *Daily Mail*¹ встановив певні обмеження свободи ділового заснування для європейських компаній. Зокрема, в своєму рішенні СПЕС зазначив, що свобода ділового заснування не надає європейським компаніям права пересувати без обмеження з боку національних владних структур своє центральне управління і місце знаходження. Це обмеження не означає, що європейська компанія не може перемістити свій центральний керівний орган в іншу державу-член ЄС згідно з правом ЄС, але приймаюча держава-член ЄС має право встановлювати певні національні обмеження щодо такої компанії. Така ситуація пояснюється тим, що національні законодавства держав-членів щодо місця інкорпорації або місцезнаходження центрального управління компаній ще не гармонізовано законодавством ЄС.

При вирішенні по справі *Centros*² СПЕС визнав, що відмова будь-якої держави-члена ЄС у реєстрації відділення (англ. *branch*) європейської компанії під приводом охорони інтересів кредиторів, запобігання шахрайству та обману суперечить принципам Внутрішнього ринку ЄС і тому є незаконною. Держава-член ЄС повинна забезпечувати охорону інтересів кредиторів та запобігання шахрайству іншими засобами, які не суперечать законодавству ЄС та не обмежують свобод Внутрішнього ринку ЄС. У цій справі СПЕС просунувся ще на один крок уперед до повного скасування національних обмежень свободи пересування компаній та фірм у Внутрішньому ринку ЄС. Подальше визнання повної свободи ділового заснування компаній було підтверджено СПЕС у справі *Uberseering*³. У цій справі СПЕС визнав такою, що не відповідає праву ЄС, відмову німецького суду визнати

¹ Див.: Справа 81/87, *R. v. HM Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex p. Daily Mail General Trust PLC* (1988) ECR 5483, (1988) 3 CMLR 713.

² Див.: Справа C-222/97, *Manfred Trummer & Peter Mayer*, (1999) ECR I-01661.

³ Див.: Справа C-208/00, *Uberseering BV v. Nordic Construction Company* (2000) ECR I-9919.

правосуб'єктність голландської компанії у німецькому праві тільки на підставах того, що ця компанія була заснована на території Голландії. СПЕС визначив, що тільки мета охорони публічного інтересу (захист інтересів кредиторів, робітників тощо) може виправдати обмеження свободи ділового заснування компаній на території ЄС.

§ 8.3.2. Взаємне визнання професійних кваліфікацій та дипломів

Вимога наявності певної професійної кваліфікації та інші правила щодо доступу до регульованих державою видів економічної діяльності завжди були ефективним засобом недопущення громадян інших країн до національного ринку. Тому це створювало серйозну загрозу забезпеченню свободи ділового заснування на території держав-членів ЄС.

У справі *Thieffry*¹ СПЕС остаточно визначив, що ст. 49 Договору про діяльність ЄС забороняє компетентним органам держав-членів ЄС відмовляти без вагомих причин громадянам інших держав-членів здійснювати економічну діяльність або отримувати визнання своєї кваліфікації тільки через те, що їх кваліфікація не є еквівалентною або не відповідає національним вимогам.

У справі *Patrick*² британський архітектор бажав отримати доступ на ринок послуг у Франції. У той час ще не існувало директив з питань визнання кваліфікацій архітекторів у ЄС. Згідно з законодавством Франції іноземний архітектор міг працювати у Франції, якщо його професійну кваліфікацію було визнано французьким урядом як еквівалентну французькій національній кваліфікації на підставі взаємної домовленості або угоди з країною походження заявника. Позивачеві було відмовлено в отриманні дозволу на надання професійних послуг у Франції тільки на підставі того, що між Францією і Великою Британією не існувало взаємних угод про визнання професійних кваліфікацій. Однак СПЕС, застосувавши телеологічний спосіб тлумачення права ЄС, визнав, що відмова французької влади суперечила по-

¹ Див.: Справа 71/76, *Thieffry v. Conseil de l'Ordre des Avocats a la Cour de Paris* (1977) ECR 765, (1977) 2 CMLR 373.

² Див.: Справа 11/77, *Patrick v. Ministre des Affaires Culturelles* (1977) ECR 1199, (1977) 2 CMLR 523.

ложенням Договору про діяльність ЄС про заборону дискримінації громадян ЄС за ознаками національності.

У справі *Heylens*¹ СПЄС продовжив свою стратегію тлумачення розділів Договору про діяльність ЄС і визначив, що за браком гармонізації законодавства про умови доступу до певної професії в ЄС держава-член має право вимагати якщо не ідентичної, то еквівалентної з національними вимогами кваліфікації для цієї професії. Однак громадянин ЄС має право оскаржити рішення національних владних структур про відмову у визнанні диплома або кваліфікації та знати підставу для такого рішення. Тлумачення ст. 49 Договору про діяльність ЄС СПЄС застосував і у справі *Vlassopoulou*², де було підтверджено, що за браком законодавства ЄС зі взаємного визнання правових кваліфікацій ст. 49 Договору про діяльність ЄС передбачає обов'язок національних владних структур порівнювати кваліфікації громадян ЄС, які бажають займатися юридичною практикою в цій державі-члені. Такий обов'язок полягає в тому, що держава-член ЄС повинна здійснити порівняння спеціальних знань та навичок, засвідчених дипломами, виданими національними навчальними закладами та навчальними закладами інших держав-членів ЄС. Фактично СПЄС встановив обов'язок держави-члена ЄС уважно розглядати будь-яку кваліфікацію або диплом, необхідний для здійснення економічної діяльності відповідно до ст. 49 Договору про діяльність ЄС і в разі, якщо така кваліфікація є еквівалентною національним вимогам приймаючої держави-члена ЄС, ця держава-член зобов'язана визнати цю кваліфікацію або диплом. Якщо буде доведено наявність певних відмінностей, приймаюча держава-член зобов'язана розглянути можливість отримання додаткової освіти для того, щоб кваліфікація суб'єкта подання досягла рівня, достатнього для економічної діяльності в цій державі-члені ЄС. Проте держава-член не зобов'язана забезпечувати всі умови для завершення професійної освіти громадянином з іншої держави-члена ЄС.

Таким чином, вищезгадана практика СПЄС підтверджує, що розділи Договору про діяльність ЄС про вільне пересування працівників і свободу ділового заснування мають пряму дію. Це означає, що

¹ Див.: Справа 222/86, *UNECTEF v. Heylens* (1987) ECR 4097, (1989) 1 CMLR 91.

² Див.: Справа 340/89, *Vlassopoulou v. Ministerium fur Justiz* (1991) ECR 2357, (1993) 2 CMLR 22.

суб'єкти підприємницької діяльності ЄС можуть посилатися на відповідні положення Договору про діяльність ЄС в судах держав-членів. Це має на меті встановлення позитивних зобов'язань національних владних і професійних організацій в ЄС для забезпечення свободи ділового заснування навіть за браком національного законодавства і законодавства ЄС про взаємне визнання кваліфікацій. Крім того, за практикою СПЕС громадяни ЄС користуються правом визнання їх професійних кваліфікацій, отриманих у державах, які не мають членства ЄС. СПЕС визначив, що держави-члени ЄС повинні визнавати «усі види дипломів, сертифікатів та інших доказів професійної кваліфікації та досвіду»¹.

Питання взаємного визнання професійних кваліфікацій між державами-членами ЄС було частково гармонізовано шляхом прийняття Директиви 2005/36², за допомогою якої Комісія гармонізувала загальні мінімальні вимоги щодо професійної освіти та підготовки в усіх державах-членах ЄС, що потрібні для певної професії (окрім юридичної), а також зазначила назву і вигляд дипломів у різних державах-членах ЄС, що задовольняють умови взаємного визнання кваліфікацій.

Мета Директиви 2005/36 – полегшити суб'єктам підприємницької діяльності ЄС, що практикують певний вид професії, доступ до своєї професії або виду діяльності в іншій державі-члені ЄС, що включає свободу ділового заснування і свободу надання та отримання послуг. Щодо менш урегульованих професій метою є можливість надання суб'єктові підприємницької діяльності ЄС доступу до ринку держави-члена за умови, що він має достатній досвід заняття такою професійною діяльністю.

Директива 2005/36 встановлює мінімальні стандарти професійної підготовки та вимагає визнання підсумкових кваліфікацій громадян ЄС. До особливостей такої процедури належить вимога про наявність сертифіката з високим середнім балом навчання. Наявність таких сертифікатів є основною умовою для того, щоб суб'єкт підприємницької діяльності ЄС був допущений до практики в іншій державі-члені. Якщо сертифікат задовольняє вищезазначені умови, національні владні структури зобов'язані прийняти його до розгляду. Потрібно враху-

¹ Див.: Справа С-319/92, *Haim* (1994) ECR I-425, Справа С-238/98, *Hoesman* (2000) ECR I-6623.

² Див.: Директива 2005/36 від 7 вересня 2005 р. (О. J. 2005 L255/22).

вати, що Директива 2005/36 поширюється на осіб, які надають професійні послуги самостійно або працюють на підставі трудового договору, маючи статус «працівник». Це означає, що особа, яка отримала визнання своєї кваліфікації, як наприклад архітектор, може надавати послуги за винагороду або одержувати фіксовану заробітну плату.

Взаємне визнання професійних кваліфікацій в ЄС засноване на принципі «взаємної довіри» (англ. *mutual trust*). Цей принцип полягає у тому, що держава-член ЄС не може обмежити свободу ділового заснування чи надання послуг суб'єкта підприємницької діяльності ЄС тільки на підставі необхідної наявності національної кваліфікації для здійснення певної професійної діяльності у цій країні, а повинна створити умови для визнання кваліфікації суб'єкта підприємницької діяльності ЄС.

Взаємне визнання професійних кваліфікацій в ЄС передбачає вимогу наявності тільки «певної кваліфікації» (англ. *certain qualification*), коли вимагається, щоб суб'єкт підприємницької діяльності ЄС володів додатковою професійною підготовкою в доповнення до вищої освіти, тільки якщо це необхідно для здійснення певної професійної діяльності в цій державі-члені ЄС.

Директива 2005/36 регулює визнання професійних кваліфікацій з метою надання послуг та ділового заснування суб'єктів підприємницької діяльності на території ЄС. У першому випадку суб'єкти підприємницької діяльності ЄС, які законно знаходяться на території держави-члена ЄС іншої, ніж держава їх походження, можуть надавати послуги та використовувати власну професійну кваліфікацію без її обов'язкового визнання уповноваженими установами держави-члена ЄС. У випадку, якщо в державі-члені ЄС професійна кваліфікація заявника не отримала правового регулювання, то уповноважені установи держави-члена ЄС можуть вимагати від особи, яка надає послуги, мати щонайменше два роки професійного досвіду за відповідною кваліфікацією, наявність страховки та інших документів. Якщо за національним законодавством держави-члена ЄС для здійснення певної професійної діяльності вимагається обов'язкова реєстрація в професійній асоціації, то для громадянина ЄС, який надає послуги, така реєстрація має відбутися автоматично. Щодо професійних кваліфікацій в сфері охорони здоров'я та безпеки людей уповноважені установи держави-члена ЄС можуть здійснювати визнання професійної квалі-

фікації особи, яка надає послуги, згідно з національними правилами, але відповідно до принципу пропорційності.

У другому випадку суб'єкти підприємницької діяльності ЄС, які законно знаходяться на території держави-члена ЄС іншої, ніж держава їх походження, можуть мати ділове заснування, здійснювати професійну діяльність та використовувати професійні кваліфікації за умовами, які діють стосовно громадян цієї держави-члена ЄС, без обов'язкового визнання професійної кваліфікації уповноваженими установами держави-члена ЄС. Головною умовою є наявність професійної освіти, еквівалентної тій, яка вимагається від громадян держави-члена ЄС.

Директива 2005/36 визначає п'ять рівнів професійної освіти, які можуть враховуватись при визнанні професійних кваліфікацій громадян ЄС: 1) атестат про початкову та середню освіту чи три роки професійного досвіду; 2) сертифікат про середню технічну освіту;

3) диплом про професійну освіту на базі середньої освіти протягом не менше одного року; 4) диплом про вищу освіту протягом не менше трьох і не більше чотирьох років; 5) диплом про вищу освіту протягом не менше чотирьох років.

Уповноважені установи держави-члена ЄС можуть запроваджувати додаткові іспити чи вимагати продовження навчання строком до трьох років від громадян ЄС, які прагнуть визнання їх професійної кваліфікації у наступних випадках: 1) якщо їх освіта тривала на один рік менше ніж вимагається законодавством держави-члена ЄС, де громадяни ЄС прагнуть визнання своєї професійної кваліфікації;

2) якщо їх освіта була за змістом не ідентичною освіті, яка вимагається законодавством держави-члена ЄС, де громадяни ЄС прагнуть визнання своєї професійної кваліфікації; 3) якщо їх освіта не відповідає освіті, яка вимагається законодавством держави-члена ЄС, де громадяни ЄС намагаються визнати свою професійну кваліфікацію. Директива 2005/36 містить перелік професійних кваліфікацій в сфері виробництва, ремісників та підприємців, які підпадають під автоматичну процедуру визнання у випадку наявності у заявника необхідного професійного досвіду та наявності сертифіката чи диплома про професійну освіту. Щодо професійних кваліфікацій медичних працівників (включаючи ветеринарів та фармацевтів) та архітекторів то Директивою 2005/36 визначаються мінімальні вимоги щодо їх освіти

та професійного досвіду. У разі невідповідності уповноважені установи держави-члена ЄС можуть вимагати пройти додаткову професійну підготовку заявником.

Згідно з процедурою визнання професійних кваліфікацій заявник може звернутися до уповноваженої установи держави-члена ЄС із заявою та копіями необхідних документів і дипломів. Рішення про визнання професійної кваліфікації приймається впродовж трьох місяців. У разі відмови у визнанні професійної кваліфікації заявник може звернутися до суду держави-члена ЄС, де визнається професійна кваліфікація. У разі позитивного рішення про визнання професійної кваліфікації заявник може використовувати назву своєї кваліфікації чи ступеня та набути членства, якщо необхідно, в професійній асоціації.

Держава-член ЄС може вимагати знання національної мови, якщо це необхідно для здійснення професійної діяльності, але реалізація цієї вимоги має бути у відповідності із принципом пропорційності, тобто, наприклад, не передбачати регулярні обов'язкові тести на знання державної мови під час надання послуг чи ділового заснування з боку громадян ЄС.

Таким чином, можна дійти висновку, що прийнята в законодавстві ЄС процедура взаємного визнання кваліфікацій та дипломів має на меті усунення будь-яких національних перешкод для реалізації суб'єктами підприємницької діяльності ЄС свободи ділового заснування та свободи надання й отримання послуг. Процедура взаємного визнання кваліфікацій та дипломів гарантує забезпечення свободи ділового заснування та надання послуг в кожній державі-члені ЄС.

■ § 8.4. Свобода надання та отримання послуг

Відповідно до ст. 49 Договору про діяльність ЄС свобода ділового заснування дозволяє здійснювати економічну діяльність у певному фіксованому місці на території ЄС упродовж невизначеного строку. Свобода надання послуг згідно зі ст. 56 Договору про діяльність ЄС дозволяє здійснювати економічну діяльність на тимчасовій основі в тій державі-члені ЄС, де суб'єкт підприємницької діяльності, який надає послуги, або особа, яка отримує послуги, не мають місця ділового заснування.